

מלחמה - אתחלתא דנאולה (מגילה ז' ע"ב)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

אביר

אבירות הנפש האלוקית

וכן מצאנו אבירות דנפש האלוקית, כדברי השפתי כהן (במדבר יא, ו), וז"ל, וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבְשֶׁה אֵין פֶּל. שאין לה שום לחלוחית, שלא היה להם תורה ולא שום מצוה אלא שהיה להם קצת בטחון על ידי המן שהיו עיניהם תלויות בו, לזה אמר והמן כזרע גד, לומר שאפילו זה הבטחון אינו דבר נקל. כי זה היה נותן להם כח ואבירות לב, כמו בני גד שהיו נוצחים במלחמה שנאמר (דברים לג, כ) וְטָרַף יָרוּעַ אֶף קָדְקֵד, עכ"ל. והרי שיש אבירות של נפש בהמית, ויש אבירות של נפש אלוקית, וזהו מידת הבטחון.

אבירות דקדושה

ושורש אבירות דקדושה, היא במלחמה של תורה. וזהו דואג, שעליו נאמר (שמואל א כא, ח): אֲבִיר הָרָעִים אֲשֶׁר לְשָׂאוֹל, שהיה אב בית דין, והיינו נלחם בדיני תורה. אולם נפל מאבירות דקדושה (עין בהרחבה סנהדרין קו ע"ב).

ובתיקון היותר עליון, זה מש"כ לַחֵם אֲבִירִים אֲכָל אִישׁ (תהלים עח, כה), והוא לחם (לשון מלחמה) מן השמים - המן. שמצד אחד הוא מזון אנשי מלחמה, אולם מאידך הוא משכין שלום בין איש לרעהו.

אבירות במלחמה

כתיב (ירמיהו ח, טז) מִדָּן נִשְׁמַע נִחְרַת סוּסִיו מְקוֹל מִצְהָלוֹת אֲבִירָיו רָעָשָׁה כָּל הָאָרֶץ וְגו'. ופירש רש"י (שם) מִצְהָלוֹת אֲבִירָיו - צהלות משחק סוסיו, ומצינו במקום אחר סוסים הנקראים אבירים, מִדְּהָרוֹת דְּהָרוֹת אֲבִירָיו (שופטים ה, כב) ל' וְסוֹס דְּהָר (נחום ג, ב). ובשופטים (שם) פירש רש"י, וז"ל, מִדְּהָרוֹת דְּהָרוֹת אֲבִירָיו - שהיו מרקידים את סוסיהם במלחמה כמו וסוס דוהר, הוא לשון הרקדת הסוס, עכ"ל. והרי שמתגלה אבירות בסוס שרוקד במלחמה.

אבירות הן בבעל חי ובן באדם

וכח אבירות במלחמה, מתגלה לא רק בבעל חי אלא גם כן באדם. וכמו שביאר הרד"ק את הפסוק בְּנִימִין זָאֵב יִטְרֹף (בראשית מט, כז), וז"ל, יהיה כמו הזאב שהוא טורף בהמות וחיות, והוא אביר לב לבוא אל הישוב יותר משאר חיות, וכן בני בנימין יהיו גבורים ואבירי לב ובעלי מלחמה, עכ"ל.

אבירות הנפש הבהמית

ובפשטות, זהו אבירות של נפש הבהמית שבאדם, שיש לה חוזק ותוקף לנצח במלחמה. ומהותה ביאר הגר"א (חבקות א, ח), וז"ל, האכזריות והאבירות לב, עכ"ל. וזהו אבירות מצד שאינו מרחם, אלא תקיף. אולם אבירות רוחנית מהותה רחמים, כמ"ש רבינו בחיי (ויקרא יג, ב), וז"ל, וצריך שתתעורר כי לא מצינו מלת "אביר" בהקב"ה בדגש כי אם ברפה, והכוונה מדת רחמים, עכ"ל, ועיי"ש. וביאור דבריו, שלכן מילת אביר בהקב"ה ברפה, כי הדגש מורה על חוזק, תוקף ואכזריות, לעומתו ברפה שמורה על רחמים.

^א ותיבת אביר היא גם מלשון 'אבר' שהוא כוח המעוף, כמ"ש רש"י הירש (בראשית יז, ג), וז"ל, "אבר" הוא הכנף, והוראתו הסמלית: כוח המעוף, ומכאן "אביר", עכ"ל, עיי"ש. ולכן מתגלה אבירות בסוס באופן ש'מרקד' בשעת המלחמה.

^ב ועיין בתורה תמימה (הערות דברים פרק כ, הערה לט), וז"ל, ורכות היא מדת רחמנות שנמצאת גם בגבור ולב אביר, עכ"ל.

^ג ע"ע במאורת עיינים (לר' דמן עכו, ויגש מט, כד), ובפרדס רימונים (שער כג פ"א, ערך אביר).

^ד והוא אמר על דוד שהוא איש מלחמה בתורה (עין סנהדרין צג ע"ב). ועיין במבט הפנימי (תיקון כלי מלחמה) שבדוד המלך התגלה בחינת 'ה' איש מלחמה' - מלחמתו של הקב"ה. ולכן נאמר בו "ובכל אשר יפנה יצליח" (ע"ש בגמ').

^ה והבן שדואג, שמו מורה על מהותו, הפיך הבטחון - דאגה, ולכן נפל מאבירותו. ועוד כדברי הגמ' (סנהדרין קו ע"ב) לא עסק במלחמתה של תורה באופן של 'לעסוקיא שמעתא אליבא דהלכתא' - ולכן נשאר במדרגת מלחמה של תורה, בלי פנימיות השלום.

^ו דור יוצאי מצרים הוגדרו כ'אנשי מלחמה'. עיין במבט הפנימי (שורש מלחמה - בלחם הנאכל ובאות ברית קודש) בהרחבה.

^ז כמ"ש ביומא (ע"ה ע"א) המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין וכו'. ועיין במבט הפנימי (שם).